

**Čís. 11614.**

**Usnesení rekursního soudu, jímž o rekursu věřitele do rozvrhového usnesení bylo rozhodnuto před uplynutím rekursní lhůty ohledně všech účastníků, oprávněných k rekursu, jest zmatečné podle § 477 čís. 4 c. ř. s.**

(Rozh. ze dne 29. dubna 1932, R I 161/32.)

Do usnesení prvního soudu, jímž bylo rozvrženo nejvyšší podání za exekučně prodané nemovitosti, podal rekurs knihovní věřitel S. R e k u r s - n í s o u d rekursu částečně vyhověl.

N e j v y š š í s o u d vyhověl dovolacímu rekursu Úrazové pojišťovny, zrušil napadené usnesení a uložil rekursnímu soudu, by o rekursu Úrazové pojišťovny a současně o rekursu S-a znovu rozhodl.

**D ů v o d y:**

Rozvrhové usnesení nebylo dovolací stěžovatelce doručeno. Takto byla jí nezákonným postupem odňata možnost na soudě projednávat, totiž vznést po případě rekurs proti oné části rozvrhového usnesení, již byly její přihlášené pohledávky na dlužném pojistném zamítnuty. Napadené usnesení, které o rekursu věřitele Karla S-a do rozvrhového usnesení rozhodlo před uplynutím rekursní lhůty ohledně všech účastníků a tedy i dovolací stěžovatelky k rekursu oprávněné, trpí zmatečností ve smyslu ustanovení čís. 4 § 477 c. ř. s., § 78 ex. ř., bylo je proto zrušiti a rekursnímu soudu uložiti, aby o rekursu dovolací stěžovatelky a současně o rekursu Karla S-a znovu rozhodl, ježto mezitím bylo rozvrhové usnesení dovolací stěžovatelce dne 30. ledna 1932 doručeno a táž s dovolacím rekuresem spojila i rekurs proti rozvrhovému usnesení.

**Čís. 11615.**

**Nárok zákonných dědiců na čtvrtinu pozůstalosti, jež musí zůstatí volná podle § 1253 obč. zák., jest nárokem singulárním, představujícím peněžitý nárok obligační, který svou podstatou jest zvláštním zákonným odkazem.**

**Předpisu § 1253 obč. zák. neodporuje úmysl smluvních stran v dědické smlouvě, zanechati veškerou pozůstalost in natura pozůstalému manželu proti vyplacení peněžitě částky zákonným dědicům předemřelého manžela.**

**Bylo-li v dědické smlouvě ujednáno, že pozůstalý z manželů dostane veškerou pozůstalost a vyplatí z ní peněžitou částku zákonnému dědici, jest zákonný dědic oprávněn požadovati jen čistou čtvrtinu pozůstalosti v penězích, v níž onen odkaz jemu určený jest již obsažen.**

(Rozh. ze dne 29. dubna 1932, R I 177/32.)

Zůstavitel Václav B. ujednal se svou manželkou Marií v dědické smlouvě ze dne 5. dubna 1891, že pro případ úmrtí obdržeti má veškeré pozůstatelné jmění s tím, že při zanechání potomstva z manželství vyplatí peněžitě veškerou čistou pozůstalost dítěti neb dětem rovným dílem, a v případě,

že by dítě nebylo, vyplatí nejbližším příbuzným podle zákonné posloupnosti 3.000 zlatých rak. měny, leč by o této sumě zanecháno bylo jiné platné poslední pořízení. Pozůstalostní soud, když Václav B. zemřel bez zanechání potomstva a jiné poslední pořízení se nestalo, přijal dědické přihlášky Marie B-ové a sestry zůstavitelovy Anny B-ové bezvýmínečně učiněné, onou na základě dědické smlouvy, touto ze zákona ke čtvrtině pozůstalosti ve smyslu ustanovení § 1253 obč. zák. a, přijav místopřísežná seznání obou dědiček na soud, odkázal dědičky, by si sporné otázky, co patří do aktiv pozůstalosti, vyřešily pořadem práva a podle § 167 nesporného patentu správné ocenění aktiv si zjistily, a došel k závěrům, že slovem čistá čtvrtina, jak § 1253 obč. zák. ustanovuje, nevyrozumívá se čtvrtina pozůstalosti in natura, nýbrž v penězích. *R e k u r s n í s o u d* nevyhověl ani rekursu Anny B-ové ani rekursu Marie B-ové. *D ů v o d y* : Rekurs Anny B-ové, že jde o čtvrtinu pozůstalosti in natura, jest neodůvodněný. Jde o výklad dědické smlouvy a o ustanovení § 1253 obč. zák. V obojím směru posoudil první soud věc správně po stránce právní. Dědickou smlouvou ustanovily se smluvní strany navzájem za dědice celého pozůstalostního jmění po manželu, dříve zemřelém, kdežto podle § 1253 obč. zák. může zůstavitel ve prospěch pozůstalého manžela smlouvou pořídit jen ohledně tří čtvrtin pozůstalosti a další čtvrtina připadá, není-li volného posledního pořízení, zákonným dědicům. Účelem § 1253 obč. zák. jest zabránění tomu, by dědickou smlouvou nebyly smluvní strany zkráceny ve svém právu pořizovati volně alespoň o jedné čtvrtině pozůstalosti, po případě, by nebyli zkráceni jejich zákonní dědici, zůstavitel však může ohledně dílu toho zvlášť pořizovati. Z toho vyplývá pro souzený případ, že pozůstalé vdově, jež se k celému dědictví přihlásila na základě dědické smlouvy, přísluší nárok na celé dědictví proti tomu, že vyplatí ustanovený odkaz a zákonné dědičky vyplatí jednu čtvrtinu čisté pozůstalosti v penězích. Zákonné dědičky nepatří jedna čtvrtina pozůstalosti in natura, což plyne již i se slov zákona »čistá čtvrtina«, čímž není míněna jedna čtvrtina celého pozůstalostního jmění tak, jak stojí a leží, nýbrž jen čtvrtá část vypočítané čisté pozůstalosti po srážce všech dluhů. S tohoto stanoviska právního první soud správně si počínal, poukázav obě dědičky, by si pořadem práva vyřídily sporné otázky ohledně věcí patřících do aktiv pozůstalosti, zda totiž celý vklad na vkladní knížce Občanské záložny a na vkladní knížce okresní hospodářské záložny patří do pozůstalosti, či jen polovice vkladu, a odkázal je na ustanovení § 167 nesp. pat. za účelem zjištění čisté pozůstalosti. Není však odůvodněna ani stížnost dědičky přihlásivší se na základě smlouvy dědické. Stěžuje si proto, že první soud jí nepřiznal další čtvrtinu pozůstalosti a že nebylo rozhodnuto o tom, že se odkaz 6.000 Kč má Anně B-ové vyplatit právě z této čtvrtiny. Pokud se týče prvé otázky, odkazuje se na důvody předem uvedené, z nichž vychází najevo, že Marii B-ové další čtvrtina pozůstalosti nepatří, a, pokud jde o vyplacení odkazu 6.000 Kč, výplata jeho samo sebou se musí státi dědičkou ze smlouvy Marii B-ovou, neboť zákonné dědičky Anně B-ové musí zůstatí čistou čtvrtinu pozůstalosti ve smyslu § 1253 obč. zák. a mimo to odkaz jde k tíži dědičky ze smlouvy, jež vzala ve smlouvě na sebe povinnost odkaz ten vyplatiti

Nejvyšší soud 1) nevyhověl dovolacímu rekursu Anny B-ové; 2) dovolacímu rekursu Marie B-ové vyhověl jen potud, že napadené usnesení rekursního soudu změnil v ten smysl, že se odkaz 6.000 Kč pro zákonné dědice má vyplátiti z čisté čtvrtiny případnuvší zákonným dědicům; jinak dovolacímu rekursu Marie B-ové nevyhověl.

### D ů v o d y:

Ad 1. V napadeném usnesení rekursního soudu, potvrzujícím usnesení prvního soudu, není ani nezákonnosti ani zřejmého rozporu se spisy ve smyslu § 46 (2) zákona ze dne 19. června 1931 čís. 100 sb. z. a n. ve směrech vytýkaných rekurem zůstavitelovy sestry Anny B-ové. Že v souzeném případě má Anna B-ová podle § 1253 obč. zák. nárok na čistou čtvrtinu pozůstalosti v penězích, vyložil správně a výstižně rekursní soud a nejvyšší soud s tímto jeho právním názorem plně souhlasí. Odpověď na otázku, zda, nepořídil-li zůstavitel, učinivší dědickou smlouvu, o čisté čtvrtině, která podle § 1253 obč. zák. zůstává podle zákona vždy vyhrazena k volnému poslednímu pořízení, zákonní dědici, jimž tato čtvrtina připadá, mají nárok na část pozůstalosti in natura, či v penězích, závisí na tom, zda zákonem vyhrazená část jest pravým podílem dědickým, či částí čisté sumy pozůstalého jmění, jejíž vydání se zákonní dědicové mohou domáhati, k níž jim tedy přísluší obligační nárok. Odpověď ta nemůže vyznít jinak, než ve smyslu posléze naznačeném. Dědický podíl předpokládá pojmově universální nástupnictví do poměrné části aktiv a pasiv. Podle § 1253 obč. zák. nesmějí však na řečené čtvrtině váznouti ani povinný díl někomu náležející ani jiné dluhy, k nimž se obecně čítají i pozůstalostní břemena. (Náklady na pohřeb, na soupis zůstalého jmění, dědické poplatky atd. — srv. Krasnopolski Erbrecht 163, Ehrenzweig II/2 451.) Takovouto část jmění, prostou jakéhokoliv závazku, nelze srovnati s pojmem dědického podílu jakožto poměrné části zůstalého jmění zatížené stejnou poměrnou částí pozůstalostních dluhů. Jest proto souhlasiti s názorem vysloveným a podrobně odůvodněným Schiffnerem »Die sogenannten gesetzlichen Vermächtnisse« str. 149 a násl., jímž se řídil též soud prvé stolice, že nárok zákonných dědiců na onu čtvrtinu jest nárokem singulárním, představujícím peněžitý nárok obligační, který svou podstatou jest zvláštním zákonným odkazem. Tím spíše lze souhlasiti s tímto názorem, an má oporu i v dějinách vzniku ustanovení § 1253 obč. zák. sdělených Schiffnerem na uvedených místech, podle nichž zákonodární činitelé při redakci tohoto ustanovení zákona nepřistoupili na podnět, obsažený v otázce určitého vrchního soudu, že vzhledem k oné čtvrtině nastupuje zákonná posloupnost dědická. Zastánci opačného mínění (Unger System VI § 26 pozn. 17; Ehrenzweig II/2 § 508 str. 452 pozn. 25; Mayr II/5 str. 242 pozn. 24; Krasnopolski str. 164 pozn. 2; Randa, Grünhuts Zeitschrift II, str. 474) se omezují v podstatě na pouhé blíže neodůvodněné tvrzení, pokud se týče popření, a pokud se dovolávají soudní praxe (rozhodnutí Gl. U. st. ř. 1208, 3200, 3686, 11646), činí tak neprávem, poněvadž v těchto rozhodnutích otázka, o kterou jde, není výslovně rozebírána. Pokud stěžovatelka míní, že, kdyby byl správný názor nižších soudů, bylo by zbytečné

a protismyslné ustanovení § 1253 obč. zák., že na řečené čtvrtině nesmějí »váznoti« (haften) ani povinný díl někomu náležející ani jiné dluhy, jest podotknouti, že tomuto ustanovení nelze rozuměti jinak, než že ona čtvrtina nesmí býti nijak zatížena, a řečená námitka stěžovatelčina je tedy zřejmě bezpodstatná. Nejvyšší soud se tedy nerozpakuje, přidati se z úvah tu uvedených k stanovisku, jež v této příčině zaujaly nižší soudy, a dodává k vývodům dovolacího rekursu jen ještě toto: V případě, o němž jde, směřovala vůle smluvních stran v dědické smlouvě jasně vyjádřená k tomu, by pozůstalý dostal veškeru pozůstalost předemřelého manžela proti tomu, že, zůstanou-li děti z jejich manželství, vyplatí peněžitě veškerou vyšetřenou, čistou pozůstalost dětem rovným dílem, pakliže však předemře bezdětek, že vyplatí pozůstalý nejbližším příbuzným zemřelého p e n ě ž i t o u částku 3.000 zl. rak. měny. Tento zřejmý úmysl smluvních stran, zanechati veškerou pozůstalost in natura pozůstalému manželu proti vyplacení peněžitě částky, neodporuje ustanovení § 1253 obč. zák., které rovněž mluví o čisté čtvrtině. Nebylo také zajisté úmyslem zákona tímto ustanovením § 1253 stěžovati postavení pozůstalého manžela nuceným zřízením spoluvlastnictví a s tím snad spojených častých obtížích, nebo vykupováním spoluvlastnického podílu dalšími oběťmi přesahujícími cenu čisté čtvrtiny pozůstalosti, kterou zákon jen chtěl ponechati k volnému poslednímu pořízení. Text návrhu nového občanského zákona ani důvodová zpráva k němu nemohou tu býti rozhodující. Z doslovu dědické smlouvy zde v úvahu přicházející nelze odvoditi jiný logický výklad, než učinil rekursní soud. Správně také poukázaly nižší soudy obě dědičky, by si pořadem práva vyřídily sporné otázky co do věcí patřících do aktiv pozůstalosti. Teprve, až tyto sporné otázky budou vyřešeny, bude lze přikročiti k vyšetření čisté pozůstalosti podle § 167 nesp. říz., a bude na účastnících, by pak učinily návrhy u pozůstalostního soudu. O návrhu stěžovatelky na odevzdání pozůstalosti nemůže rozhodovati nejvyšší soud, nýbrž nutno, by po vyřízení sporných otázek příslušný návrh byl učiněn u soudu pozůstalostního. Dovolacímu rekursu Anny B-ové jako bezdůvodnému nemohlo býti vyhověno.

Ad 2) Dovolací rekurs Marie B-ové shledává nejvyšší soud jen potud důvodným, že, hledě k okolnostem již uvedeným pod 1) nesouhlasí s právním názorem rekursního soudu, že se odkaz 6.000 Kč má vyplatiti vdovou Marií B-ovou z jejích tří čtvrtin pozůstalosti. Podle dědické smlouvy bylo ujednáno, že pozůstalý z manželů dostane veškerou pozůstalost a z ní vyplatí peněžitou částku 6.000 Kč zákonným dědicům zůstavitelovým. Ani podle ustanovení § 1253 obč. zák. zákonní dědicové — zde zákonná dědička — má dostati peněžitou hodnotu čisté čtvrtiny celé pozůstalosti, tedy mnohem více, než částku 6.000 Kč a naproti tomu pozůstalá vdova jí má tuto čistou čtvrtinu pozůstalosti vyplatiti, jest nutným logickým důsledkem toho, že zůstavitelova sestra Anna B-ová jest oprávněna požadovati jen čistou čtvrtinu pozůstalosti v penězích — v níž onen odkaz 6.000 Kč pro ni samou určený jest již obsažen. Vždyť tím dostává onu čtvrtinu čistou, nezatíženou ničím a odkaz byl zřejmě činěn v předpokladu, že vdova dostane celou pozůstalost jen proti vyplacení odkazu. Nárok zůstavitelovy sestry jest sice podle § 1253 obč. zák. a podle dědické smlouvy doplniti na celou čistou

čtvrtinu pozůstalosti, avšak pro další nárok na 6.000 Kč přes tuto čtvrtinu není důvodů. To vysvítá z doslovu dědické smlouvy. Tím jediné splněna bude z dědické smlouvy zřejmá vůle zůstavitele, který slovy: »leč by o této sumě zanecháno bylo jiné platné poslední pořízení« dal najevo, že pokládá tento odkaz zákonným příbuzným za poslední pořízení, tedy poslední pořízení o tom, co mu ve smyslu § 1253 obč. zák. zůstává vyhrazeno k volnému poslednímu pořízení. Opačný výklad rekursního soudu se nesrovnává se zákonem.

### Čís. 11616.

**Návrhu, v němž se domáháno jen zájemného popsání vnesených svršků podle § 1101 obč. zák., nikoliv i povolení prozatímního opatření podle §§ 379 a násl., ex. ř., nelze vyhověti, byla-li žaloba o splatné nájemné vznesena na soud teprve po podání návrhu na zájemné popsání.**

(Rozh. ze dne 29. dubna 1932, R I 259/32.)

Návrhu pronajímatele na zájemné popsání nájemcových svršků soud první stolice vyhověl, rekursní soud návrh zamítl. **Důvody:** Žádost navrhovatele, by mu proti odpůrcům bylo povoleno k zajištění zbytku dlužného nájemného 48.000 Kč s přísl. zájemné popsání všelikých zabavitelných svršků jsoucích v držení povinné strany v jejím bytě, jakož i v obchodní místnosti v domě čp. 1061, opírá se o ustanovení § 1101 obč. zák. Při této žádosti netřeba ani tvrditi ohrožení pohledávky, ani osvědčiti jsoucnost tvrzené pohledávky, k jejímuž zajištění se povolení zájemného popsání žádá, popsání může však býti povoleno jen po podané žalobě o zaplacení splatné činže k jejímu zajištění (viz dekret dvorské kanceláře ze dne 5. listopadu 1819, čís. 1621 sb. z. s.). Poněvadž u soudu první stolice, který zájemné popsání napadeným usnesením povolil, žaloba o zaplacení dlužného nájemného nebyla podána, — jak soud rekursní z úřední zprávy tohoto soudu zjistil, — a ježto se ani navrhovatel v návrhu na podanou žalobu o zaplacení pohledávky z dlužného nájemného neodvolává, jest již z tohoto důvodu stížnost odpůrců navrhovatelových oprávněna. Jest ovšem pravda, že k zajištění pohledávky nájemného mohou i mimo zájemné popsání povolena býti i jiná prozatímní opatření přípustná podle exekučního řádu, jsou-li pro jich povolení předepsané podmínky. To však nepřichází tu v úvahu, ježto navrhovatel žádal jen o povolení zájemného popsání.

**N e j v y š š í s o u d** nevyhověl dovolacímu rekursu.

### Důvody:

Napadené usnesení vyhovuje stavu věci a zákonu. Navrhovatel se domáhal jen zájemného popsání vnesených svršků ve smyslu § 1101 obč. zák., nikoliv i povolení prozatímního opatření podle předpisů §§ 379 a násl. ex. ř., jež lze povolit i bez žaloby. Zákonným předpokladem pro povolení zájemného popsání ve smyslu § 1101 obč. zák. jest však podle dvorského dekretu ze dne 5. listopadu 1819, čís. 1621 sb.